

Ellen ten Damme ouder dus gelukkiger

(‘maar het leven zigzagt wel’)

Van haar zusje en van het kneuterige leven op Terschelling. Van circustenten en herrie maken op haar woonboot. Dáár wordt Ellen ten Damme gelukkig van. Ze krijgt prachtige recensies voor haar cd Het regende zon. En na de zomer staat ze in haar show Spitz! op de planken met het Scapino Ballet. Ze spreekt van geluk, met Esta.

‘Er zijn een paar factoren die je geluk bepalen: werk, geld, relatie, familie en gezondheid. Daar moet minstens vijftig procent goed van gaan, anders ben je niet gelukkig. En rust! Een beetje rust moet er zijn. Ik vind de periode vlak voor een cd uitkomt, behoorlijk stressig. Ik merk echt dat er een last van mijn schouders valt als dat ding in een doosje zit, een titel heeft - deze keer Het Regende Zon - de poster gemaakt is en de plannen zijn gesmeed. Ik ben ook heel blij dat mijn show Spitz! nu een beetje op de rails staat. Want een half jaar geleden zat ik behoorlijk in de stress: er moest nog zoveel af. Tijdens die ‘laatste loodjes’ ben ik echt niet op mijn gelukkigst. Het is altijd een hoop werk, zo’n cd en zo’n show – maar wel leuk werk. De grote uitdaging is natuurlijk iets te maken wat ik zélf leuk vind. Ik ben overal bij betrokken, ik schrijf alle muziek zelf – en ook een aantal teksten. Sommige liedjes waren al jaren aan het gisten, ik denk dat ik drie jaar aan dit album heb gewerkt. Niet iedere dag natuurlijk, ik ben niet iemand die een jaar vrij neemt om een cd te maken. Integendeel: ik ben alleen maar retedruk geweest, alles moest ’s nachts gebeuren. Dan schrijf ik het beste: als alles stil is en de telefoon niet meer gaat.

Meteen verliefd

Gelukkig is het heel stil ’s nachts op mijn boot in het Oostelijk Havengebied in Amsterdam. Wonen op een boot heeft voordelen: ik kan zelf wel lekker herrie maken ’s nachts - haha. Nee, niemand klaagt daarover. En als ik ’s een raam openzet, zeggen de burens vaak: wat leuk! Ik woon er nu zes jaar. Ik zocht niet speciaal naar een boot. Maar ik woonde al tien jaar aan de Weesperzijde met uitzicht op de Amstel, ook heel leuk, maar het begon te krap te worden. Ik keek op Funda.nl en vulde mijn criteria in: met tuin, met uitzicht, aan een rustige weg, met open haard, in Amsterdam en minstens 180 vierkante meter. Er kwamen een paar villa’s uit van 5 miljoen – en die boot. En die was een stuk goedkoper, haha. Toen ik ’m van binnen zag, was ik meteen verliefd. Hij is heel groot, heel mooi, heel sfeervol. En er zit een boot bij met een tuin erop, het is een heel speciaal ding.

Pure emotie

Ilja Leonard Pfeiffer vroeg me ooit om muziek te maken bij een tekst van hem voor de Avond van het Liefdeslied, dat werd de single Durf Jij. Ik vond het fijn me te laten inspireren door een ander. We wilden de nieuwe Lennart Nijgh en Boudewijn de Groot worden, maar dan meer gericht op popmuziek. Op deze plaat ben ik nog meer richting popmuziek gegaan. Ilja verwachtte dat ik, net als bij mijn vorige album, alleen met hem zou werken. Hij zei: ik werk zelf ook voor niemand anders dan voor jou! Maar voorheen schreef ik altijd alle teksten zelf. Ilja’s teksten zijn mooi: systematischer dan de mijne, met een strak rijm- en ritmeschema. Maar ze hebben allemaal een cynisch ondertoonje, of een grapje. Ik miste op het vorige album de pure emotie. Er mogen ook wel wat écht gevoelige teksten op – zonder fratsen. Gewoon iets wat écht is. Dus ik heb ook weer een paar teksten van mezelf opgenomen. Je hoort heel duidelijk op Het Regende Zon welke van mij en welke van hem zijn.

Vreemdgaan

Ik ben ook nog vreemdgegaan met Remco Campert en Harry Mulisch. Ik heb - in opdracht - een tekst van Remco Campert op mu-

ziek gezet, dat is het lied Het Regende Zon geworden. De tekst gaat over een romantische, ietwat droevige gebeurtenis in Parijs, geïnspireerd op Les Feuilles Mortes, the Falling Leaves. Campert had ooit gezegd: het zou mooi zijn als iemand daar een chansonachtig nummer van maakt. Ik heb er heel lang naar zitten staren, ik wist niet wat ik ermee moest. Er zitten lange ingewikkelde woorden in, ik dacht: hoe kun je dat nou mooi zingen? Hoe kan ik dat nou bewerken? Ik heb er een zesachtste maat van gemaakt – en de woorden aan het eind van de zin lang laten doorklinken. Dat maakt het chansonachtig. Ik heb het als verrassing voor hem gezongen. En gelukkig, hij was er verrukt erover.

’s Nachts kaasblokjes

Als kind had ik al volle dagen. Ik ging eerst een paar uur turnen, dan voetballen en daarna repeteren met m’n bandje. En braaf huiswerk maken. Zo zie ik mijzelf nu ook: ik plan mijn dagen nog steeds vol met dit soort dingen. Alleen zie ik turnen en sporten nu meer als optreden. Ik treed al vanaf mijn tiende op, ik heb altijd bandjes gehad. Mensen denken dat ik zoveel verschillende dingen doe, maar je kunt ook zeggen dat ik mijn hele leven al hetzelfde doe: saai. Maar nee, ik krijg nooit de kans het als sleur te ervaren, het verveelt geen moment.

Ik lig nooit voor half vier in bed. Als ik moet optreden, hoop ik altijd dat ik tot een uur of tien kan slapen. Dan sta ik op, en rijd ik rond het middaguur weg naar de plek waar ik moet optreden. Door al die optredens verschuift je ritme. Als ik ’s avonds laat thuiskom, dan wil ik nog even een blokje kaas eten, nog even iets anders doen voordat ik ga slapen. Dan is het zo half vier, vier uur. Soms moet ik toevallig vroeg op – dan heb ik gewoon pech, dan ben ik moe en zie ik er vermoeid uit – zoals nu, haha. Maar als ik vakantie heb, schuift mijn ritme terug naar normaal: dan sta ik bij daglicht op, veel mooier! Zonsopgang vind ik geweldig. Maar daar ben ik nu veel te moe voor. Als ik tour, haat ik vroeg opstaan.

Slechte zangers

Je moet nooit iets doen waar je niet achter staat... Waar je jezelf niet in herkent, of waar je niks mee hebt. Je moet het waarachtig brengen, dat is het! Als je het meent, kan het bijna niet mis gaan. In die zin bestaan er ook geen slechte zangers. Het is überhaupt in het leven een zoektocht: wie ben ik, en waar word ik het meest gelukkig van? Ja, daar zoek ik naar, net als iedereen. Maar het antwoord weet ik al, ook al is het moeilijk. Uiteindelijk komt het erop neer dat je jezelf accepteert zoals je bent en dat je daar tevreden mee bent. That’s it! Dat is het geheim van geluk. Dingen die je toch niet kunt veranderen, moet je ook niet proberen te veranderen. Accepteren dat het zo is. Dat is op zich al moeilijk genoeg. Want je wilt meestal iets anders dan wat je bent. Wat anderen doen, lijkt soms opeens leuker. Ik heb zelf vrij veel mogelijkheden om dingen te doen. Mijn uitdaging zit erin om al die kanten te combineren. Ik vind het zonde om dingen te laten liggen. Waarschijnlijk neem ik te veel hooi op mijn vork. Vaak denk ik: moet ik niet eens wat meer vrij nemen? Dat schiet erbij in, het gaat altijd maar door. Nee, deze zomer heb ik geen vrij, dan sta ik op De Parade met twee verschillende shows.

Paniekerige onrust

Over het algemeen vind ik dat ik met de jaren gelukkiger word.

‘Of ik nu iemand heb? Ik zeg niks!
Behalve dat ik altijd wel iemand heb om mee te knuffelen’

Hoe ouder, hoe verstandiger. Vroeger sliep ik nauwelijks – nu wat meer, omdat ik me er toch fitter en blijer door voel. En nu ik 44 ben, kan ik terugkijken. Dat vind ik leuk. Ik heb de paniekerige onrust uit mijn jeugd niet meer: ‘Wat moet ik worden, waar moet ik wonen? Misschien moet ik wel naar Parijs of New York! Ben ik wel een zangeres? Moet ik geen tuinarchitect worden?’ Die gedachten heb ik nu veel minder. Iedere keer weer kom ik tot de conclusie: ik ben artiest, dit zigeunerbestaan past bij mij. Het is goed zo. Over het algemeen word ik dus steeds gelukkiger. Maar binnen dat kader gaat een mensenleven altijd zigzaggend. Ik word er blij van als iedereen om me heen gezond is. En als ik tijd heb om met vrienden leuke dingen te doen.

De liefde blijft

De ongelukkigste periodes in mijn leven waren die wanneer een relatie net uit was. Dat vind ik vreselijke tijden. Mijn langste relatie is nu sinds twee jaar over. Ik vind het een frustrerend idee dat als er iemand is, waar je alles mee deelt en waar je helemaal gek op bent, het op een gegeven moment weer ophoudt. Hoewel we nog steeds beste vrienden zijn. Maar als ik er goed over nadenk,

weet ik dat er daarna altijd iets beters kwam. Dus ik vind dat mensen ook een beetje moeten ophouden met het gefrustreerde idee dat je altijd maar eeuwig bij elkaar moet blijven. Hoezo moet dat eigenlijk? Het is misschien wel leuker als je om de acht jaar iemand anders neemt. Wie is er nou nog leuk na tien jaar? Wat ook een mooi idee is: de partners wisselen, maar de liefde blijft. Dus er komt steeds iemand bij, in plaats van dat er iemand weggaat. Ik heb daar een liedje over gemaakt: Iedereen voor Iedereen. Ik heb van al mijn verkeringen geleerd, zo slecht is dat helemaal niet. Toch zoek je altijd naar iets voor eeuwig. Maar eerlijk gezegd geloof ik daar steeds minder in. Het zijn meer de praktische omstandigheden die zorgen dat je bij elkaar blijft of niet. Mensen gaan ook zo snel samenwonen! Vaak omdat dat goedkoper is - of dat soort praktische redenen. Ik heb nog nooit samengewoond. Nou ja, feitelijk natuurlijk wel een beetje. Als ik iemand heb, dan zie ik die ook veel... Dat vind ik gezellig. Ik hou niet van heel lang alleen zijn. Als het een beetje gezellig is, dan ben ik al behoorlijk tevreden. Of ik nu iemand heb? Ik zeg niks! Daar word ik óók ongelukkig van: als privé-dingen in het openbaar te grabbel worden gooid, dat voelt slecht. Je kunt je gevoelens toch niet op een

‘Ik kan doodgaan,
ik kan prima
doodgaan nu.
Ik heb niet veel
te wensen meer over’

A-viertje uittikken! En de mensen die ermee gemoeid zijn, hebben er altijd last van. Dat vind ik lastig aan het artiest-zijn, dat iedereen dat soort details wil weten. Dat is echt van mij - en daar word ik steeds moeilijker in. Dan denk ik: luister maar naar de muziek, of kom naar een show, dan hoor je wat ik te zeggen heb. Verder wil ik eigenlijk niks zeggen. Behalve dat ik lieve mensen om me heen heb, altijd wat om handen - en gelukkig ook altijd wel iemand om mee te knuffelen.

Dood, ziekte of whatever

Voor zover ik het weet, gaat het goed met mijn gezondheid. Nee, ik ben niet bang voor ziektes. Ook niet dat de kanker terugkomt. Ik ben gewoon hetzelfde als iedereen. Iedereen maakt wel eens een periode mee van ellende: dood, ziekte, of whatever. Ik heb het idee dat ik het al heb gehad. Daardoor ben ik juist minder bang. Ik ben ook niet bang voor de dood. Als ik nu dood zou gaan, dan zou ik kunnen denken: ik heb gelukkig al heel veel gedaan. Soms is die gedachte zo sterk dat ik denk: jezus, wat wil ik nou nog? Eigenlijk niks! Ik kan doodgaan – ik kan prima doodgaan. Ik heb helemaal niet veel te wensen meer over. Betekent dat dan dat ik nu aan de beurt ben? Nou ja, ik kan natuurlijk eindelijk dingen verzinnen. Bijvoorbeeld een leuk theatertje, zoals Paul Haenen heeft: het Betty Asfaltcomplex. Zo’n theatertje waar je wat gezelli-

ge mensen in zet, en waar je af en toe optreedt als je ouder bent. Ideaal, dan hoeft je niet meer ver weg. Of nog eens een keer een tour met een circustent of nog een keer iets serieus in Duitsland doen. Ik zou ook nog wel eens een dansplaat willen maken. Maar het zit ‘m in dat soort kleinere dingen: ik hoef absoluut niet naar Amerika of wereldberoemd te worden. Nee, dat lijkt mij een nachtmerrie.

Circustenten

Het meest voel ik me op mijn plek in circustenten. Die hebben iets ongedwongens, en toch kunnen ze ook heel chique zijn. In een theater is er iets meer afstand, maar je kunt er wel het meest in de tail treden: kleine subtiele dingen doen, die toch gezien worden. Van september tot en met december sta ik weer met Spitz! in de grote theaters, waar je ook leuke dingen kunt doen: waar dingen uit de lucht kunnen komen, er kunnen video’s en beamers opgehangen worden – en veel mensen meedoen. Het is geweldig, maar daarna heb ik wel weer zin in iets kleins. Op De Parade doe ik deze zomer een solo-show: in het alleroudste circustentje. Er kunnen maar tachtig man in, het is heel knus en klein, daar heb ik veel zin in. Het minst leuk vind ik hele grote festivals of grote stadions. In Duitsland heb ik tournees gedaan met Udo Lindenberg, Nina Hagen, Nena en dat soort sterren. Je komt in alle stadions,

maar ze zijn werkelijk allemaal hetzelfde. Er zit tien meter tussen jou en het publiek, daar tussendoor rijden camera’s en staan nors kijkende securitymensen. Het publiek is één grote grijze massa waar je naar zwaait, daarna stap je de tourbus in en rij je naar een hotel: het kan anywhere op aarde zijn. Geef mij dan maar middelgrote theaters en clubs als Carré en Paradiso.

Tetrisverslaving

Ik ben er de hele winter aan verslaafd geweest. Vooral toen ik in de studio zat. Het is zo ongeveer het oudste spel dat er is. Iemand heeft het van mijn computer af moeten gooien, het kostte gewoon te veel tijd. Dan was ik al moe, en dan ging ik dat ook nog eens een paar uur doen. Ik ben regelmatig met mijn voorhoofd op het toetsenbord in slaap gevallen, ik heb mezelf daar enorm mee vermoeid, het afgelopen jaar. Ik vond het hartstikke leuk, maar je denkt toch: dit is totaal bizar, wat heeft het voor zin? Elke keer proberen dat record te verbeteren. Echt, je maakt jezelf gek. En elke keer denk je: DEZE fout maak ik nooit mee, volgende keer doe ik het goed! Nou ja, ik hoop maar dat mijn reactievermogen en inzicht erdoor verbeterd zijn.

Aan kinderen beginnen

Het speelt nog wel eens door mijn hoofd. Dan denk ik: als ik nog

kinderen wil krijgen, moet ik wel heel erg opschieten. Ik vind mezelf nu een beetje oud worden. Ik ben 44, ik word in oktober alweer 45. Als ik er nu nog aan ga beginnen... ik weet het niet hoor. Het is geen diep verlangen, anders had ik ze al wel gehad, maar ik zou er niks op tegen hebben. Ik zou wel bang zijn voor het effect: volgens mij word ik dan een heel saaie huismus. Maar ja, is daar iets mis mee? Toch heb ik niet het idee dat mensen met kinderen nou zoveel gelukkiger zijn. Sterker nog: ze klagen altijd zo. Ze zijn ook allemaal gescheiden, hebben altijd problemen, er is altijd gezeik met die kinderen. Maar ik vind kinderen an sich hartstikke leuk. Toen ik jong was, was ik hier veel uitgesprokener in: nooit van mijn leven! De mannen om me heen wilden ook nooit kinderen. Dus als ik het nu zou willen, dan moet ik daar een beetje werk van maken. Maar blijkbaar wil ik het niet graag genoeg. En eigenlijk... Misschien is dit raar om te zeggen. Maar ik heb heel duidelijk het gevoel dat mij iets gaat komen aanwaaien. Dat ik de zorg krijg voor iets of iemand. Ik ben ook peettante van een kind. Dus misschien wordt mij iets in de schoot geworden. Ja, zo’n soort voor gevoel heb ik – ook al is dat raar om te zeggen.

Zusje

Ik ben dol op mijn zusje, ze is het oogappeltje van de familie. Het gaat heel goed met haar: steady as a rock. Ze is licht gehandicapt en woont begeleid in haar eigen huisje. Haar leven verloopt helemaal volgens schema – totaal het tegenovergestelde van mijn leven. Bij haar is elke dag al jaren exact hetzelfde: op woensdag doen we boodschappen, op vrijdag naar zwemmen, op zaterdag dit en op zondag dat. ’s Ochtends altijd twee boterhammen en ’s avonds iets als broccoli met drie aardappels. Haha, ja ze kent een aantal gerechten, die maakt ze. Ik vind het knap. Ze woont in Groningen, net als mijn vader en moeder. Alleen mijn broer woont hier in Amsterdam. Ik zie ze dus helaas niet dagelijks. Ik zou liever gehad hebben dat ze om de hoek wonen in Amsterdam, dan kan je gewoon eens aanwaaien en op de koffie gaan... Nu moet ik daar altijd een dag of een dagdeel voor inplannen. Maar ja, voor mij zou het lastig zijn om in Groningen te wonen. Ze komen altijd naar optredens. En ik ga altijd langs als ik in de buurt ben.

Vuist op tafel

Ik zou meer geduld willen hebben – meer beheersing. En nog meer voor mezelf willen opkomen. Ja, dat vind ik moeilijk. Ik probeer altijd op subtiele, democratische wijze dingen voor elkaar te krijgen. Ik vind het moeilijk om met mijn vuist op tafel te slaan. Ook al ben ik in principe wel de baas – gelukkig wel, hahaha. Ik ben toch liever één van de groep. Ik wil graag dat de mensen met wie ik werk ook blij zijn met wat ze moeten doen. Ik check voortdurend of niemand ongelukkig is. Maar goed, hoe groter de groep, hoe kleiner de kans dat iedereen hetzelfde wil. Dat is nou eenmaal zo. Maar ik kom er altijd wel uit hoor met iedereen – no problem.

Kneuterig

Vakantie zit er even niet in. Maar ik heb vorig jaar best veel gereisd: ik ben in Japan, IJsland, op de Seychellen en in Parijs geweest. In september komt er een fotoboek van me uit, gemaakt door natuurfotograaf Danny Allinger. Ik ben de nieuwe grutto, zeg ik altijd maar. We zijn op verschillende plekken in de wereld geweest. Het gaat er niet om dat IK het ben, het zou ook in landen waar ik niet bekend ben mensen moeten kunnen aanspreken. Puur als kunstwerk. Ik heb eigenlijk een hekel aan foto’s maken, een hapsnap-shotje voor een lokale krant boeit me niet zo. Maar als kunstwerk vind ik het wel weer interessant. De mooiste plek waar ik ben geweest, is een onbewoond eiland op de Seychellen, privébezit van de rijkste vrouw ter wereld. Zij is er bijna nooit, maar er woont wel personeel dat dag in, dag uit, alles onder-